

Dariusz KOZŁOWSKI¹
Katarzyna KARWACKA²

ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE EKSPEDYCYJNYCH DZIAŁAŃ SIŁ MORSKICH

STRESZCZENIE

W artykule dokonano analizy zmian strukturalno-funkcjonalnych ekspedycyjnych sił morskich znajdujących się na wyposażeniu głównych aktorów politycznych. W następnej kolejności przedstawiono punkty krytyczne rozbudowy zdolności sił morskich. Zasadniczą część artykułu stanowią rozważania nad istotą zabezpieczenia logistycznego działań sił połączonych oraz ich struktur organizacyjnych.

Słowa kluczowe: Siły morskie, operacje morskie, zabezpieczenie logistyczne

WSTĘP

Współcześnie, podstawowym kryterium działań sił zbrojnych na potencjalnym morskim teatrze działań wojennych jest zdolność do natychmiastowej reakcji na pojawiające się konflikty i sytuacje kryzysowe, których zarówno geograficzne usytuowanie, jak i stopień intensywności są trudne do przewidzenia. Uwarunkowania te znalazły odzwierciedlenie w koncepcji dotyczącej utworzenia sił ekspedycyjnych, którym rozmach przestrzenny gwarantuje ich mobilność oraz elastyczność. Ułatwieniu przemieszczania formacji ekspedycyjnej z miejsc stałej dyslokacji do rejonów działań bojowych mają służyć zmiany funkcjonalne i organizacyjne rodzajów sił zbrojnych. Niebagatelną rolę w realizacji tych przedsięwzięć odgrywa właściwa organizacja zabezpieczenia logistycznego. Działania logistyczne zmierzają do zachowania długotrwałej gotowości i zdolności rodzajów sił zbrojnych do realizacji zadań oraz gwarantują zwiększenie szans na osiągnięcie założonego celu operacji.

¹ Dariusz Kozłowski, kmdr por. dr, Akademia Marynarki Wojennej, Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich.

² Katarzyna Karwacka, kmdr ppor. mgr, Akademia Marynarki Wojennej, Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich.

ZDOLNOŚCI EKSPEDYCYJNYCH SIŁ MORSKICH GŁÓWNYCH AKTORÓW POLITYCZNYCH

Budowaniu zdolności sił zbrojnych w kontekście działań ekspedycyjnych wiele uwagi poświęcają Sojusz Północnoatlantycki, Unia Europejska oraz dysponujące największym narodowym potencjałem militarnym Stany Zjednoczone. Ułatwieniu przemieszczania formacji ekspedycyjnych, z miejsc stałej dyslokacji do rejonów działań bojowych mają służyć zmiany funkcjonalne, a także organizacyjne rodzajów sił zbrojnych. W szczególności dotyczą one zwiększenia zdolności militarnych komponentów sił zbrojnych w zakresie elastyczności, mobilności, samowystarczalności, jak i ich organicznej³ gotowości do natychmiastowego użycia.

Poniżej, w syntetycznej formie, zaprezentowano główne założenia koncepcyjne oraz wskazano punkty krytyczne formowania sił zbrojnych w kontekście poprawy ich zdolności do działań o charakterze ekspedycyjnym na akwenach morskich.

ZDOLNOŚCI EKSPEDYCYJNYCH SIŁ ZBROJNYCH NATO

Ogłoszona przez amerykańskich profesorów Narodowego Uniwersytetu Obrony inicjatywa powołania Sił Odpowiedzi NATO (SON) uruchomiła proces formowania nowoczesnych sił o charakterze ekspedycyjnym. W 2002 roku, podczas szczytu w Pradze, szefowie państw podjęli decyzję o utworzeniu SON. Zakończeniem koncepcyjnych założeń było osiągnięcie przez te siły wstępnej zdolności operacyjnej w 2004 roku, a pełnej w 2006 roku⁴.

W 2006 roku, na zakończenie drugiego etapu formowania sił gotowych do szybkiego reagowania, czyli osiągnięcia pełnej zdolności operacyjnej przez SON, u zachodnich wybrzeży Afryki odbyło się ćwiczenie SON pk. „Steadfast Jaguar” na podstawie którego dokonano oceny postępów w procesie osiągania przez nie pełnej zdolności operacyjnej⁵. Jako, że miał to być ostatni egzamin wspólnej działalności komponentu morskiego, powietrznego, lądowego oraz sił specjalnych przed oficjalnym ogłoszeniem pełnej gotowości SON, rejon przeprowadzonego ćwiczenia został dobrany

³ Organiczna gotowość oznacza zdolność do realizacji zadania głównego przez wydzielony zespół sił morskich przy użyciu środków rażenia znajdujących się na ich wyposażeniu - przyp. aut.

⁴ *Biuletyn Informacyjny nr 1(173), Siły Odpowiedzi NATO* - kompendium, s. 3.

⁵ Szerzej na temat planowania i organizacji ćwiczenia w: E. Przeniosło, *Zmiana koncepcji ćwiczeń Sił Odpowiedzi NATO*, *Przegląd Wojsk Lądowych*, 1/2008, s. 18-20; Wywiad z generałem Lance L. Smith, Naczelnym Sojuszniczym Dowódcą Transformacji w NATO Review Jesień/2006, www.nato.int/docu/review/.

zgodnie z warunkami zawartymi w koncepcji SON. Kulminacyjnym elementem działań w tym ćwiczeniu była operacja strategicznego przerzutu sił z Europy w rejon archipelagu *Wysp Zielonego Przylądka* u wybrzeży Zachodniej Afryki⁶. Wybór rejonu działań sił ekspedycyjnych był celowym zamierzeniem, ponieważ charakteryzowały go: niekorzystne położenie geograficzne, występowanie złożonych warunków hydrometeorologicznych ograniczających działania siłom morskim realizację zamieszczonych w scenariuszu epizodów. Oprócz sprawdzenia działalności komponentów szczegółowej weryfikacji poddano zabezpieczenie logistyczne w warunkach prowadzenia działań z dala od własnych baz morskich. W skład komponentu morskiego dowodzonego z pokładu LPD SPS *Castilla* wchodziły trzy zespoły okrętowe i jeden powietrzny (tabela 1).

Tabela 1.

Zestawienie sił komponentu morskiego w czasie ćwiczenia „Steadfast Jaguar”

komponent morski Sił Odpowiedzi NATO		
nazwa zespołu	status zespołu	skład zespołu
zespół okrętów uderzeniowych składający się z fregat i niszczycieli	Stały Zespół SON (ang. <i>Standing NATO Maritime Group 1</i>)	HMCS <i>Athabaskan</i> (Kanada), NRP <i>Vasco da Gama</i> (Portugalia), HMDS <i>Peter Tordenskiold Niels</i> (Dania), FGS <i>Augsburg</i> (Niemcy), SPS <i>Almirante Don Juan de Borbon</i> (Hiszpania)
zespół okrętów podwodnych	sformowany na czas ćwiczenia	FS <i>Amethyste</i> (Francja), KNM <i>Uredd</i> (Norwegia), USS <i>Albany</i> (USA), USNS <i>Leroy</i> (USA), HMS <i>Roebuck</i> (Wielka Brytania), FGS <i>Planet</i> (Niemcy)
zespół okrętów przeciwminowych	Stały Zespół Przeciwminowy (ang. <i>Standing NATO MCM Group 1</i>)	FGS <i>Rhein</i> (Niemcy), BNS <i>Crocus</i> (Belgia), HDMS <i>Støren</i> (Dania), HrMs <i>Willemstad</i> (Holandia), HMS <i>Pembroke</i> (Wielka Brytania)
morskie siły powietrzne	sformowany na czas ćwiczenia	cztery samoloty t. <i>Harrier</i> i sześć śmigłowców t. <i>Sea King</i> stacjonujące na pokładzie okrętu SPS <i>Principle de Asturias</i> (Hiszpania)

Źródło: J. J. Lok, *NATO Reaction Force learns final lessons*, *Jane's Navy International*, 10/2006, s. 16.

⁶ Joris Janssen Lok, *NATO Reaction Force learns final lessons*, *Jane's Navy International*, October 2006, s.16-20.

Strategiczne przemieszczenie komponentu morskiego SON do rejonu *Cape Verde* było znaczącym przedsięwzięciem zabezpieczenia logistycznego ponieważ wszystkie jednostki pływające wymagały systematycznych dostaw zapasów bojowych i okrętowych oraz zaplecza warsztatowego na wypadek wystąpienia niesprawności⁷.

ZDOLNOŚCI EKSPEDYCYJNYCH SIŁ ZBROJNYCH UE

Jednym z determinantów uzasadniających potrzebę formowania Grup Bojowych przeznaczonych do działań ekspedycyjnych jest geograficzne usytuowanie Unii Europejskiej, której zewnętrzną granicę niemal w 70% wytycza morska linia brzegowa. W skład sił zbrojnych delegowanych w rejon ewentualnego konfliktu na podstawie decyzji gremium politycznego UE, będą wchodziły komponenty: morski, powietrzny oraz lądowy. Należy przypuszczać, że główny trzon Grup Bojowych będą stanowiły siły morskie, których zadania nie ograniczają się jedynie do ochrony morskich granic i zapewnienia kontroli morza, ale również odstraszenie, projekcja siły, zapobieganie kryzysom oraz uczestnictwo w akcjach humanitarnych⁸.

Unia Europejska decydując się na powołanie Grup Bojowych określiła gotowość do szybkiej odpowiedzi i prowadzenia działań przez okres 30 - 120 dni. Wynika z tego, że rozwinięcie Grupy Bojowej będzie zależało od mobilności komponentu morskiego oraz będącego w jego zasobach zaplecza logistycznego dla jednostek lądowych i powietrznych⁹. Należy przy tym zaznaczyć, że formowanie komponentu morskiego sił szybkiego reagowania odbywa się z dobrowolnych wkładów państw członkowskich wydzielających jednostki ze składu narodowych sił zbrojnych.

W 2001 roku na konferencji planistycznej (ang. *Capabilities Commitment Conference*) w Brukseli państwa unijne zadeklarowały przekazanie ponad 100 tys. żołnierzy, 447 samolotów bojowych oraz 115 okrętów¹⁰.

W 2003 roku na podstawie zgłoszonych deklaracji państw europejskich w sprawie wydzielenia dostępnych okrętów do Europejskiego Celu Operacyjnego (EHG) wstępnie oszacowano gotowość komponentu morskiego do wsparcia europejskich sił ekspedycyjnych (tabela 2). Okazało się, że

⁷ J. J. Lok, *NATO Reaction Force ...*, op. cit, s. 20.

⁸ *Assembly of the WEU, European defence - the role of naval power*, Document nr A/1813 z dn. 3.06.2003, p. 21-34.

⁹ *EU Battlegroup Concept*, Council of the European Union – Military Staff, Brussels 2006, s. 45.

¹⁰ Dane Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, *Zdolności wojskowe Unii Europejskiej*, [w]: <http://www.wojsko-polskie.pl/articles/view/113>.

z zadeklarowanej liczby jednostek pływających¹¹ można, w ograniczonym zakresie, sformować okrętowy zespół ekspedycyjny.

Tabela 2.

Deklaracje państw europejskich dotyczące wydziałania okrętów w ramach EHG

państwo	lotniskowce*	okręty desantowe	niszczyciele	fregaty	okręty podwodne	okręty obrony przeciwninowej
Belgia				1		4
Francja	1(34)	2	1	3	(1)	2
Grecja			1	1	1	1
Hiszpania	1(12)	3		2	1	1
Holandia		1	1	2	1	2
Portugalia				1	1	
Niemcy			1	2		3
Szwecja					1	2
Wielka Brytania	3(16)	3	4	2	(2)	4
Włochy	1(15)	2	1	3	1	5
Razem	6***	11	9	17	6 (3)**	24

* w nawiasach podano liczbę samolotów, które można zaokrętować na lotniskowiec,

** w nawiasach liczba okrętów podwodnych z raketami balistycznymi,

*** dwa lotniskowce w operacyjnej gotowości.

Źródło: T. Szubrycht,; „Siły morskie państw europejskich wobec współczesnych wyzwań z zakresu bezpieczeństwa”, Gdynia 2005, s. 35.

Ewentualne użycie sił morskich w operacjach typu *Crisis Management Operations* zostało zaakceptowane przez gremia polityczne w dokumencie *Helsinki Headline Goals*. W 2001 po debacie dowódców sił morskich państw

¹¹ Początkowo z zadeklarowanych przez państwa UE okrętów do europejskich sił morskich jedynie Niemcy oddelegowały swoje okręty – przyp. aut.

europejskich powołano *inicjatywną grupę roboczą* o nazwie (EMI). Rezultat pracy grupy roboczej EMI został zatwierdzony w Helsinkach w maju 2003 roku na spotkaniu dowódców sił morskich pod nazwą „Morska europejska koncepcja generowania sił” (GEMCO)¹². Nowością była możliwość użycia sił europejskich w przypadku, gdyby NATO nie chciało angażować się w działania.

W tabeli 3 dokonano ilościowego zestawienia wszystkich jednostek pływających znajdujących się na wyposażeniu państw członkowskich UE (z Norwegią) w latach 2003 i 2008. Z zamieszczonych danych wynika, że od 2003 roku liczba jednostek uderzeniowych wzrosła prawie o 10 %. Zauważalna jest również poprawa zdolności militarnych po stronie lotniskowców i korwet. Pomimo dużej ilości okrętów nawodnych i podwodnych państwa członkowskie, swoje zobowiązania w ramach EPBiO, są w stanie wypełnić jedynie w ograniczonym zakresie (o zasięgu lokalnym).

Tabela 3.

Zestawienie klas okrętów sił morskich państw UE (z Norwegią)¹³

Unia Europejska	Okręty podwodne konwencjonalne		Okręty nawodne	
	2003	2008	2003	2008
Razem	72	67	6 lotniskowców 32 niszczyciele 110 fregat 17 korwet 196 obrony przeciwminowej	8 lotniskowców 29 niszczycieli 115 fregat 26 korwet 188 obrony przeciwminowej

Źródło: Opracowano na podstawie *The Military Ballance 2004 i 2008*.

W raporcie „*Europe’s role in the prevention and management of crises in the Balkans*” podkreślono, że państwa europejskie bez amerykańskiego wsparcia nie posiadają potencjału militarnego umożliwiającego realizację zadań projekcji siły poza granicami Europy kontyngentami większymi niż 10000 żołnierzy. Wynika to z niewystarczającej liczby jednostek

¹² Skrót pochodzący od nazwy koncepcji w języku angielskim *Generic European Maritime Concept of Operations*. Deutsche Marine była pierwszą z marynarek europejskich, która ogłosiła własną koncepcję realizacji GEMCO. - przyp. aut.

¹³ Norwegia pomimo, że nie należy do UE, od początku powstania koncepcji EU Battlegroups deklaruje chęć współpracy w ramach osiągnięcia EHG. – przyp. aut.

desantowych znajdujących się w dyspozycji marynarek wojennych państw europejskich. UE na ogólną liczbę 33 jednostek dysponuje jedynie 15 okrętami desantowymi nowej generacji (w 2003 roku było ich 12) przeznaczonymi do transportu wojsk i techniki wojskowej (tabela 4). W porównaniu z wymaganiami zawartymi w „*European defence – the role of naval power*” jest to liczba niewystarczająca. Główną barierą uniemożliwiającą niwelowanie deficytu w potencjale ilościowym okrętów desantowych jest wysoki koszt ich produkcji oraz wieloletni okres budowy.

Ze względu na ekspedycyjny charakter działań, który wymusza operowanie zespołu w znacznej odległości od własnych baz (obszar operacyjnego zainteresowania UE wynosi 6000 km od Brukseli) **konieczne jest uzupełnianie zapasów na morzu** w celu bieżącego odtwarzania gotowości bojowej jednostek i nieprzerwanego prowadzenia operacji. Należy zauważyć, że w składzie wydzielonego komponentu morskiego znajdują się **jednostki o zróżnicowanej autonomiczności** (od kilku do kilkunastu dni) dlatego dobrze rozwinięty system zaopatrywania pozwala wydłużyć czas przebywania zespołu w morzu do kilku miesięcy. Uzasadnia to potrzebę włączenia do składu zespołu jednostek zabezpieczenia logistycznego, które powinny być przystosowane do **przekazywania zapasów okrętowych i bojowych w czasie ruchu jednostek** (*Replenishment At Sea - RAS*).

Tabela 4.

Zestawienie okrętów desantowych i zaopatrzeniowych państw europejskich (z Norwegią)

Kraj	Okręty desantowe		Okręty zaopatrzeniowe	
	2003	2008	2003	2008
Belgia			(2)	(2)
Bułgaria	(2)	(2)	(3)	(3)
Dania			(1)	(4)
Francja	4 (2)	4 (4)	4	4 (2)
Niemcy		(1)	2 (12)	2 (2)
Grecja	(5)	(5)	(2)	6
Włochy	3	3	3	10
Holandia	1	2	2	1
Norwegia				(1)
Polska	(5)	(5)		(1)
Rumunia			(3)	1

Hiszpania	2(2)	2 (1)	2 (3)	2
Wielka Brytania	2 (4)	4	4 (4)	4 (5)
Razem	12 (20)	15 (18)	17 (30)	30 (20)

Źródło: Opracowano na podstawie *The Military Balladce 2004 i 2008*.

Spośród 50 okrętów zaopatrzeniowych (tabela 4) jedynie trzydzieści jest przystosowanych do uzupełnienia zapasów na morzu RAS. W stosunku do roku 2004 dokonał się w tej dziedzinie znaczny postęp, ponieważ do działań w ramach RAS przystosowano dwukrotnie więcej jednostek. Stało się to za sprawą poważnego potraktowania niedoboru w tym zakresie przez marynarkę wojenną Francji, Wielkiej Brytanii oraz Włoch.

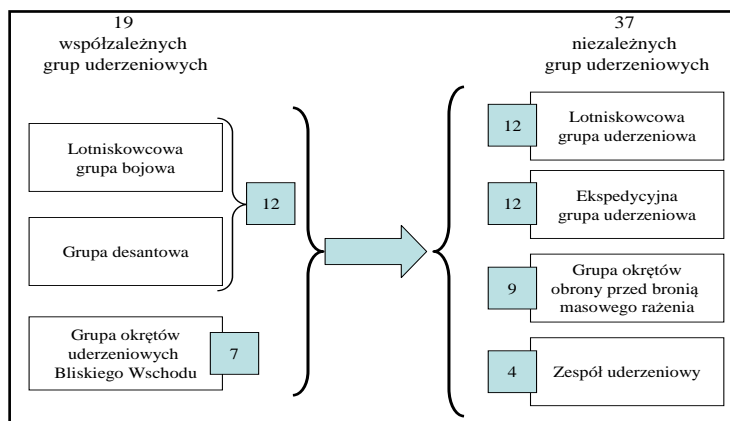
ZDOLNOŚCI EKSPEDYCYJNYCH SIŁ ZBROJNYCH USA

Wskutek wyzwań XXI wieku, związanych z pojawieniem się przeciwnika asymetrycznego Marynarka Wojenna Stanów Zjednoczonych w 2003 roku uruchomiła plan o nazwie *Sea Power 21*. Założeniem planu jest dostosowanie zdolności militarnych *US Navy* do odpowiedzi na potencjalne zagrożenia, których źródła upatrywane są w międzynarodowym terroryzmie oraz zorganizowanej przestępczości.

W kwestiach dotyczących transformacji sił i środków znajdujących się na uzbrojeniu *US Navy* zamierza wzmocnić swój potencjał militarny. W roku 2003 struktura elementarna sił morskich opierała się na 19 współzależnych grupach uderzeniowych (ang. *Interdependent Strike Groups*). Na tę ogólną liczbę składało się 12 lotniskowcowych grup bojowych (ang. *Carrier Battle Group – CBG*) i grup desantowych (ang. *Amphibious Ready Group – ARG*) oraz 7 okrętowych grup uderzeniowych rozmieszczonych w rejonie Zatoki Perskiej (ang. *Mid-East Force Surface Action Group*)¹⁴.

Wskutek przeprowadzanej transformacji fundament sił morskich *US Navy* stanowić będzie 37 niezależnie operujących grup uderzeniowych (ang. *Independent Strike Group*) w składzie 12 lotniskowcowych grup uderzeniowych (ang. *Carrier Strike Group*), 12 desantowych ekspedycyjnych grup uderzeniowych (ang. *Amphibious Strike Group*), 9 grup okrętów obrony przed bronią masowego rażenia (ang. *Theater Ballistic Missile Defense Surface Action Group*) oraz 4 zespołów uderzeniowych (ang. *Strike Force*) – (rysunek 1).

¹⁴ M. Mullen, *Global Concept of Operations*, Proceedings 4/2003, s. 66.

Źródło: Opracowano na podstawie M. Mullen, *Global Concept of Operations, Proceedings 4/2003*, s. 67.

Rys. 1. Zmiana struktur sił morskich US Navy.

Zgodnie z założeniami takie przeformowanie struktur sił morskich ma umożliwić wykonanie zadań w ramach tzw. elastycznych pakietów zadaniowych (ang. *force packages*). Pakiety zadaniowe mają wesprzeć amerykańską strategię odstraszenia poprzez wzmożoną obecność sił zadaniowych na żywotnych akwenach morskich. Ponieważ wzmożona obecność wymaga długoterminowego prowadzenia działań koncepcja przewiduje włączenie **jednostek zabezpieczenia logistycznego do struktur bojowych** na stałe.

Przykładem takiego podejścia jest rozwinięcie koncepcji flotyll bojowo-zaopatrzeniowych wojsk lądowych USA (tzw. *Army Regional Flotillas – ARF*'s). Plany rozwojowe wojsk lądowych USA¹⁵ przewidują zorganizowanie trzech flotyll okrętowych zapewniających transport oraz **zabezpieczenie logistyczne wchodzących organicznie w ich skład brygad bojowych**. Tego rodzaju podległość sprawdzana była w drugiej połowie 2003 roku, kiedy to w morze wyszła po raz pierwszy utworzona 22 sierpnia 2003 roku amerykańska tzw.: Ekspedycyjna Grupa Uderzeniowa nr 1 (*Expeditionary Strike Group 1 – ESG-1*)¹⁶. Na początku 2004 roku w morze wysłano kolejny zespół tego rodzaju ESG-2. Koncepcja Ekspedycyjnych Grup Uderzeniowych zakłada utworzenie dwunastu mieszanych grup, które mają wnieść wkład do zwiększenia globalnej prezencji¹⁷ amerykańskich sił

¹⁵ M. Sirak, *US Army eyes combat and supply flotillas*, *Jane's Defence Weekly*, 7 July 2004, s. 8.

¹⁶ S. E. Dean, *Expeditionary Strike Group, neuer Verbandstyp soll Einsatzpräz der US-Navy verdoppeln*, *MARINEFORUM*, 1-2/2004, s. 29-31.

¹⁷ V. Clark, *Sea Power 21: Operational Concepts for the New Era*, referat wygłoszony w Naval War College w ramach *Current Strategy Forum* w www.chinfo.navy.mil/navpalib/cno/speeches/clark-csf02.txt, s. 1-8.

zbrojnych. W skład każdej z grup wchodzi: jednostki desantowe, okręty nawodne oraz okręt podwodny ZOP oraz jednostki zabezpieczenia logistycznego.

STRUKTURY ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO SIŁ EKSPEDYCYJNYCH

Rozważania nad profilem zabezpieczenia logistycznego sił morskich wymagają uprzedniego przedstawienia zmian dokonujących się na morskim teatrze działań wojennych. Przejawem zmian była redefinicja zadań stawianych siłom zbrojnym po zakończeniu Zimnej Wojny. Wpłynęło to na ewolucję charakteru operacji morskich ponieważ rejon działań bojowych (RDB) uległ przesunięciu z akwenów mórz otwartych (oceanów) w kierunku akwenów przybrzeżnych.

ISTOTA ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO DZIAŁAŃ SIŁ MORSKICH - KONTEKST OPERACYJNY ORAZ GEOGRAFICZNY

Usytuowanie RDB w strefie wód przybrzeżnych uwidoczniło potrzebę połączenia działań sił morskich z pozostałymi rodzajami sił zbrojnych tj. siły powietrzne i lądowe. Dążeniem zaangażowanych w konflikt sił zbrojnych jest integracja efektów oddziaływania poszczególnych ich rodzajów na wybrane cele przeciwnika w określonym czasie i miejscu. Stanowi to istotny wyróżnik operacji połączonej polegającej na wykorzystaniu efektu synergii sił lądowych, morskich, powietrznych (w szczególnych sytuacjach sił specjalnych) działających na rzecz osiągnięcia wspólnego celu operacji. Przewodnią ideą tych działań jest kompensowanie ujemnych cech jednego rodzaju sił zbrojnych dodatkimi cechami drugiego ponieważ każdy rodzaj sił charakteryzują odrębne, zarówno dodatnie jak i ujemne, właściwości operacyjno-taktyczne. W rezultacie działania sił zbrojnych na współczesnym Teatrze Działania Wojennych przyjęły charakter działań ograniczonych przejawiający się odejściem od klasycznej koncentracji sił w czasie i przestrzeni w celu wykonania zmasowanego uderzenia na skoncentrowane siły przeciwnika.

Do zasadniczych wyróżników form operacji połączonych zalicza się środowisko geograficzne, w którym mogą one być prowadzone. Na akwenach morza pełnego zespoły okrętowe będą realizowały te przedsięwzięcia, które są związane z transportem, a także obroną i ochroną linii komunikacyjnych. Natomiast na obszarach/akwenach położonych w RDB siły morskie muszą być przystosowane m.in. do zapewnienia dowodzenia, prowadzenia

rozpoznania oraz blokady morskiej (przerwanie linii komunikacyjnych strony przeciwnej).

Kontynuując analizę zadań sił morskich należy zaznaczyć, że konsekwencją przesunięcia środka ciężkości ich działań z akwenów mórz otwartych w stronę rejonów przybrzeżnych, komponent morski będzie pełnił **funkcję wspierającą** działania komponentu lądowego i powietrznego. Polegać ma to przede wszystkim na transporcie siły żywej, sprzętu i techniki wojskowej sił lądowych i powietrznych do rejonu planowanych działań i tutaj właśnie uwidacznia się rola sił morskich **jako gwaranta zabezpieczenia logistycznego** dla sił połączonych. Oprócz tego, w razie nagłej zmiany sytuacji, jednostki pływające są w gotowości do przeprowadzenia działań ewakuacyjnych. Ponadto mogą oddziaływać na cele lądowe i powietrzne za pomocą organicznych środków rażenia, czyli tych środków, które wchodziły w skład etatowego wyposażenia jednostek nawodnych.

W celu przedstawienia **istoty zabezpieczenia logistycznego** dla sił posłużono się przykładem operacji desantowej z uwagi wielkoskalową koncentrację sił i środków niezbędnych do jej przeprowadzenia. W NATO rozróżniane są cztery typy operacji desantowych:

- amfibijny szturm /atak/ (ang. *Amphibious Assault*):
 - na wybrzeżu przeciwnika (ang. *on Hostile Shore*);
 - na potencjalnym wybrzeżu przeciwnika (ang. *on Potentially Hostile Shore*);
- amfibijny rajd (ang. *Amphibious Raid*);
- amfibijna demonstracja (ang. *Amphibious Demonstration*);
- amfibijny odwrót /wycofanie/ (ang. *Amphibious Withdrawal*)¹⁸.

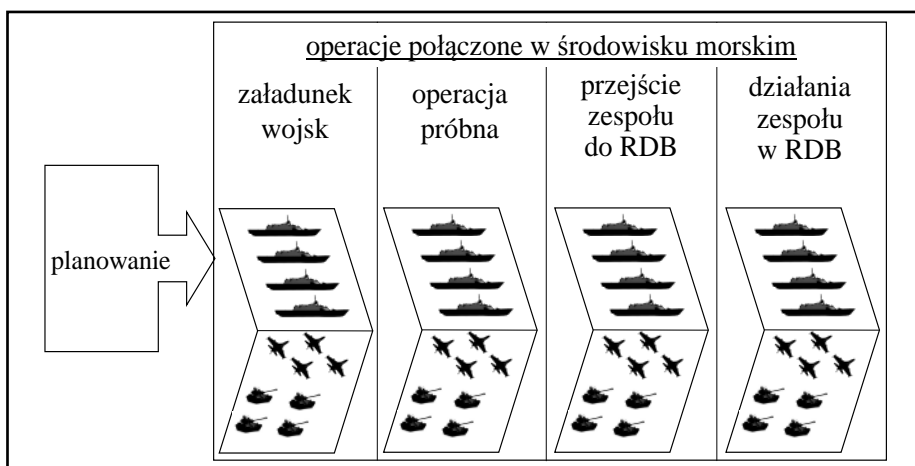
Amfibijny szturm na potencjalnym wybrzeżu przeciwnika, spośród wyżej wymienionych typów operacji przeprowadzanych w ramach działań sił połączonych, wyróżnia współdziałanie wszystkich klas okrętów, rodzajów lotnictwa, systemów uzbrojenia oraz sił desantowych w celu wykonania uderzenia, w postaci zabezpieczenia lądowania wojsk, na wybrany punkt systemu obrony przeciwnika¹⁹. Ze względu na charakter zadań i środowisko tego rodzaju operację zalicza się do działań lądowo-morskich.

Po zakończeniu fazy planowania (rysunek 2) przeniesienie, względnie podjęcie działań na innym obszarze lądowym po przemieszczeniu sił drogą morską obejmuje cztery zasadnicze fazy – załadunek, operację próbną (ćwiczenia przed desantowaniem), przejście desantu morzem oraz walkę o lądowanie. W fazie załadunku wojsk (faza II) jednostki nawodne zespołu sił

¹⁸ M. Zieliński, *Współczesne okręty desantowe*, AON, Warszawa 2005, s. 22 oraz M. Zieliński, *Siły reagowania Unii Europejskiej-nowy komponent sił stabilizacyjnych*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 40-41.

¹⁹ Tamże, s. 39.

morskich zaokrętowują sprzęt i technikę wojskową komponentu lądowego i powietrznego oraz pobierają zapasy bojowe i okrętowe.

Źródło: Opracowano na podstawie M. Zieliński, *Współczesne okręty desantowe*, AON, Warszawa 2005

Rys. 2. Komponent morski w operacjach desantowych na akwenach morskich

Następnie, okręty desantowe i transportowce zajmują nakazane przez dowódcę zespołu miejsce w ugrupowaniu marszowym (bojowym)²⁰, po czym wszystkie jednostki biorą udział w ćwiczeniach (faza III – operacja próbna), których scenariusz opracowuje się na podstawie przewidywanych działań. Wraz z zakończeniem operacji próbnej rozpoczyna się faza przejścia zespołu morzem (faza IV). Faza V rozpoczyna się z chwilą wejścia sił głównych desantu do RDB i trwa do wysadzenia desantu na zaplanowane odcinki lądowania na wybrzeżu przeciwnika.

W każdej z omawianych faz istota zabezpieczenia logistycznego polega na **podtrzymaniu potencjału komponentów sił zbrojnych**. W szczególności zestawienie okrętów zabezpieczenia powinno gwarantować **przydział zasobów** zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami dowódców komponentów. Zadaniem okrętów zabezpieczenia, szczególnie w IV i V fazie działań jest zapewnienie zaopatrzenia jednostkom komponentu morskiego w paliwo, oleje i smary, amunicję, ładunki suche (w tym żywność i techniczne środki), części zamienne, zaopatrzenie medyczne. Ponadto okręty zabezpieczenia muszą

²⁰ Zespół okrętów w zależności od sytuacji działa w ugrupowaniu marszowym lub bojowym. W ugrupowaniu marszowym siły główne i siły zabezpieczenia są rozmieszczone względem siebie w sposób umożliwiający prowadzenie skutecznych obron oraz szybkie rozwinięcie w ugrupowanie bojowe. W ugrupowaniu bojowym siły główne i zabezpieczenia są rozmieszczone względem przeciwnika w celu skutecznego użycia przeciwko niemu środków rażenia, patrz R. Miecznikowski, *Taktyka marynarki wojennej. Taktyka ogólna marynarki wojennej*. AMW, Gdynia 1997, s. 70-73.

posiadać zdolności do dokonywania napraw na wypadek wystąpienia niesprawności i awarii wynikłych wskutek prowadzenia zadań bojowych.

ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO DZIAŁAŃ SIŁ MORSKICH W RAMACH OPERACJI POŁĄCZONEJ

Podsumowując główne założenia analizowanych koncepcji (NATO, UE oraz USA) dotyczących rozwoju zdolności potencjału militarnego pod kątem jego wykorzystania w działaniach połączonych o charakterze ekspedycyjnym zauważa się, że ich wspólną cechą jaką jest gotowość do natychmiastowej reakcji na pojawiające się zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa (sojuszu, koalicji). Uwidacznia się to w dążeniu do zwiększenia mobilności

i elastyczności komponentów sił zbrojnych szczególnie na morskich obszarach działań.

W ostatnim dziesięcioleciu w siłach morskich głównych aktorów politycznych zauważalny jest trend przekształcania ich struktur organizacyjnych w tzw. pakiety zadaniowe, które mają służyć zwiększeniu mobilności, elastyczności, odporności oraz zdolności do ich użycia w operacjach połączonych i wielonarodowych²¹. Ponadto w ramach transformacji funkcjonalnej przewiduje się wykorzystanie na szerszą skalę nowoczesnych technologii, które mają wpłynąć na zwiększenie szybkości przemieszczających się do rejonu działań bojowych zespołów zadaniowych sił morskich.

W przyszłościowym pakiecie zadaniowym użycia sił morskich w działaniach sił połączonych o charakterze ekspedycyjnym znajdzie się lotniskowca i desantowa grupa uderzeniowa oraz dywizjon okrętów działań przybrzeżnych (LCS)²². Okręty LCS tworzą nową klasę (oraz generację okrętów nawodnych) tj. wyspecjalizowanych, wielozadaniowych jednostek do działań na wodach przybrzeżnych. Ich sensory oraz środki walki przyporządkowane są do trzech rodzajów modułów zadaniowych²³:

- moduł zwalczania okrętów podwodnych (ang. *anti-submarine warfare module* – ASW);
- moduł zwalczania celów nawodnych (ang. *anti-surface warfare module* – ASuW);
- moduł wojny minowej (ang. *mine warfare module* – MIW).

²¹ M. Zieliński, *Europejskie siły morskie w działaniach połączonych wielonarodowych zespołów zadaniowych*, Rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2005, s. 131.

²² M. Mullen, *Global Concept...*, op. cit, s. 68.

²³ W. Wright, *Modular Mission Packages Offer Asymmetric Strength*, Proceedings 7/2004, s. 36.

Możliwości zmiany konfiguracji modułów na okręcie do ściśle określonego zadania zapewnia **technika ich wymiany „w locie”** (ang. *on the fly*), czyli z użyciem środków powietrznego transportu, realizowana w oparciu o **bazy morskie** znajdujące się na obszarach pod kontrolą sił własnych²⁴.

Wychodząc naprzeciw wymaganiom współczesnego teatru działań, na którym sukces operacji uwarunkowany jest dynamiką, *US Navy* sformułowała plan określany mianem *Sea Power 21*, a który opiera się na trzech filarach (rysunek 3):

Źródło: <http://www.navy.mil/navydata/cno/proceedings.html>

Rys. 3. Filary koncepcji *Sea Power 21*

- ofensywnym *Morskie Uderzenie* (ang. *Sea Strike*), w którym mieszczą się zdolności do długotrwałego oddziaływania w kierunku z morza na cele rozmieszczone w dowolnym miejscu poza granicami kraju (czyt. USA);
- defensywnym *Morska Tarcza* (ang. *Sea Shield*), rozumianym jako obrona terytorium USA w kierunku z morza na punkty stanowiące żywotne znaczenie dla interesów państwa;
- system bazowych platform morskich *Morska Baza* (ang. *Sea Basing*), tworząca system baz rozmieszczonych w środowisku morskim, niezależnych od sytuacji międzynarodowej²⁵.

²⁴ T. LaFleur, *LCS Parts from the Past to Meet Today's Needs*, Proceedings 7/2006, s. 32.

²⁵ V. Clark, *Sea Power 21*, USNI Proceedings 10/2002, s. 12-19; A. Koch, *US Navy outlines vision for Sea Power 21 concept*, Jane's Defence Weekly 24/2002, s. 30; K. Rokiciński, *Bezpieczeństwo obszarów morskich na początku XXI wieku*, Rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2007, s. 68-69.

Miejsce służb logistycznych znajduje się w trzecim z wymienionych filarów czyli *Sea Basing*. Przedstawiciele tych służb oceniają, że tworzenie baz zaopatrzeniowych na morzu pozwoli na elastyczniejsze użycie sił dla zażegnania sytuacji kryzysowych i innych nieprzewidzianych zdarzeń. Pod względem organizacyjnym **zaopatrzenie materiałowe** realizuje się w oparciu o punkty bazowania rozmieszczone na lądzie i morzu tj.:

- wysunięte punkty wsparcia logistycznego marynarki wojennej (ang. *advanced logistic support site* – ALSS);
- czołowe punkty wsparcia logistycznego marynarki wojennej (ang. *forward logistic site* – FLS)²⁶.

Zarówno ALSS-y jak i FLS-y znajdują się w operacyjnym podporządkowaniu dowódcy komponentu, który może wyznaczyć koordynatora zabezpieczenia logistycznego sił FLC (ang. *Force Logistic Coordinator*)²⁷.

ALSS-y są rozmieszczone w granicach rejonu operacji jednak nie mogą znajdować się w pobliżu prowadzonych działań bojowych. Wysunięte punkty wsparcia dysponują **zdolnościami do przechowywania i przekazywania** zapasów bojowych i okrętowych. Ponadto są wyposażone w specjalistyczne **urządzenia do obsługi jednostek pływających i powietrznych**.

Tworzenie baz logistycznych na morzu w postaci FLS, czyli tych, które **bezpośrednio są usytuowane** w pobliżu jednostek prowadzących działania bojowe (jednak poza granicami rejonu działań bojowych) wymaga zaangażowania specjalistycznych okrętów transportowo-zaopatrzeniowych. FLS-y zapewniają **usługi naprawcze jednostkom**, które zostały uszkodzone w trakcie prowadzonych działań bojowych oraz mogą przekazywać ładunki pierwszej potrzeby.

W systemie logistycznym FLS-y stanowią **ostatnie ogniwo** zaopatrywania pomiędzy punktami wsparcia logistycznego rozmieszczonymi na lądzie, a okrętami manewrującymi w RDB. Określane są jako pomost pomiędzy ALSS a jednostkami rozmieszczonymi w RDB²⁸.

WNIOSKI

Istotnym wyznacznikiem współczesnych operacji połączonych prowadzonych w środowisku morskim jest fizyczno-geograficzne umiejscowienie teatru działań wojennych w strefie wód przybrzeżnych. Oznacza to, że w celu wykonania zadań siły morskie będą musiały przemieszczać się

²⁶ B. Pac, Logistyczna koncepcja bazy morskiej NATO, Rozprawa doktorska, AMW, Gdynia 2007, s. 79; A. Bursztyński, *Interoperacyjność logistyczna okrętów Marynarki Wojennej RP wchodzących w skład sił morskich NATO*, Rozprawa doktorska, AMW, Gdynia 2002, s. 52.

²⁷ *Procedury działań morskich. Działania połączone*. PDNO-07-A083, WCNJiK 2007, s. 79.

²⁸ ALP-4.1 Multinational Maritime Force Logistics, NATO NSA, September 2001, s. 3-4.

z rejonu litoralnego znajdującego się pod kontrolą sił własnych przez rejon morza otwartych (oceanów) do rejonu litoralnego objętego kryzysem czy też będącego miejscem walki zbrojnej.

Dlatego, uwzględniając zadania stawiane siłom morskim niezbędne jest planowanie **struktur dowodzenia zabezpieczenia logistycznego** ukierunkowane na długoterminowe prowadzenie działań przez wydzielone jednostki.

W działaniach o charakterze ekspedycyjnym przemieszczające się siły zbrojne **wymagają obecności logistycznych działań zabezpieczających** warunkujących skuteczność bojową. Operacyjne warunki organizowania zabezpieczenia logistycznego są uzależnione **od odległości RDB od własnych baz morskich**. Podczas przeprowadzania amfibijnego szturm i rajdu na wybrzeże przeciwnika, **obowiązuje warunek bezwzględnego organizowania** punktów wsparcia logistycznego w postaci ALSS i FLS.

Na poziomie taktycznym uwzględniając obecność w zespołach okrętowych jednostek o ograniczonej autonomiczności należy zapewnić organizowanie regularnych dostaw zapasów okrętowych i bojowych. W związku z tym w składzie zespołów powinny znajdować się **okręty wsparcia logistycznego z systemem RAS**, których zadaniem jest między innymi dostarczanie paliwa w trakcie ruchu okrętów.

LITERATURA

1. Bursztynski A., *Interoperacyjność logistyczna okrętów Marynarki Wojennej RP wchodzących w skład sił morskich NATO*, Rozprawa doktorska, AMW, Gdynia 2002.
2. Clark V., *Sea Power 21: Operational Concepts for the New Era*, referat wygłoszony w Naval War College w ramach *Current Strategy Forum* [w]: www.chinfo.navy.mil/navpalib/cno/speeches/clark-csf02.txt.
3. Dean S. E., *Expeditionary Strike Group, neuer Verbandstyp soll Einsatzpräsz der US-Navy verdoppeln*, MARINEFORUM, 1-2/2004.
4. Koch A., *US Navy outlines vision for Sea Power 21 concept*, Jane's Defence Weekly 24/2002.
5. LaFleur T., *LCS Parts from the Past to Meet Today's Needs*, Proceedings 7/2006.
6. Lok J. J., *NATO Reaction Force learns final lessons*, Jane's Navy International, October 2006.
7. Miecznikowski R., *Taktyka marynarki wojennej. Taktyka ogólna marynarki wojennej*. AMW, Gdynia 1997.

8. Mullen M., *Global Concept of Operations*, Proceedings 4/2003.
9. Pac B., *Logistyczna koncepcja bazy morskiej NATO*, Rozprawa doktorska, AMW, Gdynia 2007.
10. Przeniosło E., *Zmiana koncepcji ćwiczeń Sił Odpowiedzi NATO*, Przegląd Wojsk Lądowych, 1/2008.
11. Rokiciński K., *Bezpieczeństwo obszarów morskich na początku XXI wieku*, Rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2007.
12. Sirak M., *US Army eyes combat and supply flotillas*, Jane's Defence Weekly, 7 July 2004.
13. Szubrycht T., *Siły morskie państw europejskich wobec współczesnych wyzwań z zakresu bezpieczeństwa*, AMW, Gdynia 2005.
14. Wright W., *Modular Mission Packages Offer Asymmetric Strength*, Proceedings 7/2004.
15. Zieliński M., *Współczesne okręty desantowe*, AON, Warszawa 2005.
16. Zieliński M., *Siły reagowania Unii Europejskiej-nowy komponent sił stabilizacyjnych*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008.
17. Zieliński M., *Europejskie siły morskie w działaniach połączonych wielonarodowych zespołów zadaniowych*, Rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2005.
18. *ALP-4.1 Multinational Maritime Force Logistics*, NATO NSA, September 2001.
19. *Procedury działań morskich. Działania połączone*. PDNO-07-A083, WCNJiK 2007.
20. *Biuletyn Informacyjny nr 1(173), Siły Odpowiedzi NATO - kompendium*.
21. *Assembly of the WEU, European defence - the role of naval power*, Document nr A/1813 z dn. 3.06.2003.
22. Wywiad z generałem Lance L. Smith, Naczelnym Sojusznicznym Dowódcą Transformacji, NATO Review Jesień/2006,.
23. *EU Battlegroup Concept*, Council of the European Union – Military Staff, Brussels 2006.
24. Dane Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, *Zdolności wojskowe Unii Europejskiej*, [w]: <http://www.wojsko-polskie.pl/articles/view/113>.

**LOGISTIC SUPPORT OF EXPEDITIONARY MISSIONS OF
MARITIME FORCES**

ABSTRACT

The paper analyses structural and functional changes of expeditionary maritime forces being on issue of leading political actors. Next, was the critical points of maritime forces extension abilities have been presented. Essential part of article concerns points of logistic support of expeditionary missions of maritime forces and their organizational structures.